AUSTRALISCH AVONTUUR II

door

Jans en Piet van Pel

Dit tweede bezoek van ons aan het Australisch continent heeft twee maanden geduurd, van 1 september tot 28 oktober 1985. Twee maanden van inspanning op malacologisch gebied, doch ook een heerlijke onbezorgde vakantie van 'doen waar je zin in hebt' met een suksesvol verzamelresultaat.

Bij aankomst in Perth, de hoofdstad van West-Australië, werden we, net zoals de laatste keer, midden in de nacht door onze oom en tante welkom geheten na een reis van ongeveer 26 uur.

Australië is 240 keer zo groot als Nederland met evenveel inwoners, ruim 14 miljoen. Deze maal zullen we ons beperken tot West-Australië,

het grootste gedeelte van het continent. De kustlijn van deze staat heeft een totale lengte van ongeveer 7.000 km, dus ruim voldoende om daar te verzamelen. Wij zijn echter niet verder gekomen dan van Albany tot aan de NW Cape. Daar wilde ik u het een en ander over vertellen.

Per kampeerbus is het ons het best bevallen en deze maal hadden we het geluk een vrij nieuwe, comfortabele Nissan te kunnen huren. In totaal 5 weken hebben we er mee rond gereden.

Alvorens wij met onze verzameltocht beginnen, wil ik u vertellen waarom we nu juist de periode september/oktober hebben uitgekozen. De vorige keer waren wij er nl. jan./febr./mrt., de Australische zomer. Een dame vertelde ons toen: 'Het is een schitterend land om de was te drogen, als het laatste hangt moet ik het eerste weer inhalen'. Het was er dor, droog, heet en de kleur van de natuur was doorgaans geel.

Uit gesprekken toen maakten wij op, dat het in het voorjaar een bloemenparadijs moest zijn en dat de "wild flowers" uniek zijn in de wereld, omdat ze geheel geïsoleerd hun ontwikkeling hebben doorgemaakt (aan drie zijden oceaan en aan de oostkant een aantal woestijnen). Wij konden ons dat niet voorstellen toen we die verschroeide aarde zagen. En omdat ook de kans op cyclonen in sept./okt. vrijwil nihil is, kozen wij voor deze maanden, zonder hiervan spijt te hebben gekregen, want de temperatuur was heerlijk, ± 25 gr.

Ik stel voor om nu de zee en de stranden op te zoeken en u hier wat van te vertellen. Eerst station 33, of beter gezegd Port Dennison. (Ik heb al mijn vindplaatsen genummerd, dat werkt sneller en nauwkeuriger dan om alle etiketten apart te gaan schrijven.) Wij hebben hier de bus geparkeerd en zijn gewapend met snorkel en duikpak (voor de kille watertemperatuur (+ 22 graden)) te water gegaan. Zeer ondiep, gemiddeld zo'n 40 cm., de soorten die ik daar vond: Conus dorreensis - Astraea tentorium - Chrysostoma zeus. Een zeer interessant gebied. Ook het kleine haventje aan de andere zijde van de golfbreker met het strandje leverde aardige vondsten op. Wij bleven echter niet te lang op één plek hangen, dat spreekt vanzelf als je zo'n 1.400 km kustlijn te gaan hebt.

Ook station 12 is een fijne vindplaats, Horrocks beach, niet zover van Geralton af. Daar in de hoek zijn talrijke schuilplaatsen voor mollusken. Opvallend zijn de vele wieren in het rood, doch ook wel spierwit, het doet wat scheerkwastachtig aan. Bij het omdraaien van stenen treffen we vaak de mooiste kleurvariaties van sponzen aan, waarvan ik u de namen helaas schuldig moet blijven. Hier ziet u naast dat stukje koraal Rhinoclavus biturberculatum, een endeem van West-Australië, een soort die in grote aantallen daar ter plaatse voorkomt. Eveneens talrijk is Tectus pyramis met z'n speciale blauwgroene onderzijde, een kleurvorm die ik alleen in West-Australië ben tegengekomen.

Deze Conus dorreensis is levend, zo heb ik de soort aangetroffen, tussen de wieren, het is opwindend als je plotseling zo'n conus ontdekt. Het volgende plaatje is wat onduidelijk, doch daar vindt u een op de rug liggende Dicathais textilosa. Hier een dramatische gebeurtenis. Cronia avelana is bezig om een Cerithium aan te boren, dezelfde die we daarnet zagen. Ook hier treffen we Astraea tentorium aan met z'n diep paars operculum, op dit plaatje onnatuurlijk neergelegd om de onderzijde te laten zien.

Herinnert u zich nog 'Shell Beach', in Shark Bay, dat wij de vorige keer bezochten en waar we onze 'zeldzame' kokkel Fragum erugatum aantroffen? Wij konden niet laten er nog een keer heen te gaan en het was er nog steeds, kilometers lange schelphopen van enkele meters dik. Ik laat hier de losse klepjes als water door m'n vingers glijden. Het was wederom een indrukwekkend gezicht. Het kerkje van Denham; de bouwstenen zijn gemaakt van door de natuur op elkaar geperste lagen van dit kokkeltje. De mens hoeft ze alleen maar op maat te hakken. Deze maal liet ik me de kans niet ontgaan om er vanuit de lucht een foto van te maken. Duidelijk is de kustlijn te zien met het begin van het schiereiland, een onderdeel van Shark Bay.

Nadat we ons op de camping geïnstalleerd hadden, haastten we ons naar de voor ons bekende schelpenstekjes, zo zien we hier bv. een uitgestrekt drooggevallen strand bij Monkey Mia, het is haast niet voor te stellen dat er in de wijde omtrek geen mens te zien is. Zo ver als we konden kijken zagen we tientallen soorten, van Dosinia's overwegend Dosinia incisa, verder o.a. Pitar tiara, P.flindersi, kokkels zoals Fragum hemicardium, F.unedo, te veel om op te noemen. En dan de Pitar citrina, werkelijk prachtig van kleur en allemaal doubletten. Natuurlijk konden wij niet alles meenemen en hebben ons moeten beperken tot enkele zakken vol. Het grote voordeel vind ik dat alles leeg was, en alle dieren reeds verwijderd waren.

Ook zult u zich nog wel herinneren dat we dolfijnen stukjes vis gaven. Dat was ook in Monkey Mia, alleen toen waren we er in de zomer ($\pm 40^{0}$) en nu was het voorjaar. Het was dan ook een beetje drukker, de mensen kwamen op dit evenement af. Wij hadden speciaal een zakje vis voor deze dieren gekocht. Maar wie schetst onze verbazing: veel belangstelling en slechts één dolfijn, die zich reeds volgegeten had. Nou daar staan we dan met onze verse vis, die we later aan de meeuwen hebben moeten voeren. De volgende dag hadden we meer sukses, een stuk of vier dolfijnen. Gelukkig kregen we wat vis van enkele hengelaars, want nu hadden we niets gekocht. Het was een lust om te zien, niet alleen de dolfijnen, maar ook pelikanen en meeuwen, die allemaal een graantje mee willen pikken. Het is een indrukwekkend gezicht als zo'n dier met geopende bek op je toezwemt. Ik geloof dat ze helemaal geen vis meer vangen, het gaat op deze manier een stuk gemakkelijker. Een machtig schouwspel; de dolfijnen zijn zéér geliefd bij de vakantiegangers.

Altijd bij het snorkelen en schelpen verzamelen heb ik uitgekeken naar een 15 cm grote octopus, de 'Blue Ringer', 's werelds meest dodelijke inktvis, Octopus lunulatus. Na een beet hiervan is het een minutenkwestie.

Het was op een achtermiddag, een uur of twee, bij het omdraaien van een steen zat dit exemplaar er onder, vlug m'n camera er bij en ik was verheugd er enkele plaatjes van te maken. Hij tracht hier te ontvluchten. Let u eens op de fraaie blauwe ringen die hij vertoont. Het viel mij op dat naarmate hij geïrriteerd raakte, de ringen feller van kleur werden. Nog even een plaatje van dit fraaie dier. Ik wil nog even opmerken dat het z'n gif niet gebruikt om zich te verdedigen, doch om de prooi te verlammen. Dat houdt niet in dat ik niet heel voorzichtig was. Maar uiteindelijk liet ik hem met rust en heel snel verdwijnt onze vriend in de ruimte van de oceaan. Het is de enige die ik ooit op al mijn tochten heb gezien. Hier zag ik ook weer een van m'n oude vrienden terug, Cymbiola nivosa, kruipend over de zeebodem. Het zijn werkelijk fraaie schelpen. Ook de Pinna's waren nog volop aanwezig. Pinna dolabrata ziet u hier, van boven gezien. En ik kan u vertellen dat het een machtige ervaring is om plotseling geconfronteerd

te worden met een levende Syrinx aruana, een schelp die daar vaak aan toeristen verkocht wordt. Ik heb hem hier op het strand gelegd, zodat het dier zelf te zien is, fel geel van kleur. Het was echter te lastig om daar het dier te verwijderen, ik heb hem toen maar geconserveerd in alcohol en na terugkeer in Nederland meegenomen naar het Zool. Museum Amsterdam. Na geruime tijd heeft de heer Moolenbeek kans gezien het dier te verwijderen. De atmosfeer werd er daar bepaald niet beter van en twee weken lang is er geloof ik geen bezoek meer geweest. Wat niet zo gemakkelijk te vinden is zijn juveniele Syrinx aruana. De populaire Australische naam hiervan is 'Trumpet Shell'. Wanneer de soort ouder wordt breekt meestal de protoconch af onder het enorme gewicht dat het dier krijgt.

Waar je ook kijkt op die stranden, overal treft men mollusken aan, meestal in zeer goede staat. Het is echter onmogelijk om alles mee te nemen. Hier ziet u een levende Gomphina undulosa, behorende tot de familie Veneridae. Wat wij daar ook veel tegenkwamen waren aangespoelde sponzen. Bij nadere bestudering zijn er een aantal schelpen op te zien. Beter nog is om hem om te draaien, daar zijn de 'sponsvingers', zoals deze bivalven genoemd worden, te zien. Het betreft hier Vulsella vulsella, een interessante manier van symbiose. De schelpen dienen als een soort geraamte om de spons overeind te houden en in ruil biedt de gastheer een ideale bescherming. Bij het snorkelen kan men van alles tegenkomen, of recht in de niet welkome armen van een krab zwemmen, of een wat vriendelijker dier zoals deze kamster. Ook houden vissen zich vaak schuil door zich een klein beetje in te graven. De contouren zijn echter duidelijk zichtbaar.

Wij hebben inmiddels de bus weer ingepakt en zijn verder gereden, richting Carnavon, een tussenstop voor de NW Cape. We waren nog maar pas vertrokken toen we plotseling enkele emu's ontdekten, in totaal vier van deze prachtige vogels, die behoorlijke afmetingen hebben. Na aankomst op de camping hadden we ons nog maar net geïnstalleerd toen er zowaar een volwassen emu met jong langs kwam lopen, een grappig gezicht, vader met jong, want het mannetje zorgt voor de eieren en de jongen.

Eindelijk was het dan zo ver, station 37, de NW Cape; zodra het tij gunstig was gingen we het rif op. Soms was dit gunstige tijdstip 's morgens vroeg, zes uur. Maar een schitterende vindplaats. Om te beginnen zijn daar de Tridacna's, Tridacna maxima. Ik was nogal verbaasd er zoveel aan te treffen, bij laagwater, op het droge soms 5 à 6 bij elkaar. Deze schelpen zitten met een dikke spier aan de rotsachtige ondergrond vast, stevig verankerd. Wij hebben er echter geen enkel exemplaar verstoord, omdat er genoeg dode schelpen te vinden waren.

Eerst even het volgende plaatje, Bursa bufonia. Wij hadden echt moeite om hem te ontdekken, het was natuurlijk puur toeval. Op het droge was er van alles te vinden, ten eerste ziet U hier Liolophura hirtosa, grote exemplaren, soms vol met oesters, deze zitten trouwens overal, ieder plaatsje is benut door deze Ostrea australis (ben niet zeker van de naam). De Chitons zijn imposant, enkele van deze giganten liggen hier uitgestald. Wij gaan verder met onze speurtocht en moeiteloos vinden we tientallen Conus lividus, maar ik schat dat er slechts 1 op de 20 exemplaren 'collectable' zijn. De dikke kalklaag waar ze onder schuil gaan, is gemakkelijk te verwijderen. Na het schoonmaken was het toch echt een hele mooie Conus. Ook kauries komen we er tegen, hier Erosaria caputserpentis, precies zoals wij hem aantroffen. Deze kaurie is daar tamelijk algemeen. Wij hebben echter vele schelpsoorten daar gevonden, te veel om hier op te noemen.

Nu het inmiddels hoog water is geworden, moeten we andere

activiteiten bedenken en waar kan dat beter dan op de zonnige stranden. Zelfs zo zonnig dat we een beetje schaduw moeten improviseren. Maar lang kan ik hier niet blijven zitten want het heldere water lokt en al gauw zwem ik midden tussen de vissen. Voor het eerst deze reis ontdekte ik wat koraal, prachtige kleine toefjes, en wat ook zo opviel was dat de zee zo helder was. Het kan gebeuren dat je plotseling geconfronteerd wordt met een steenvis, eentje die uitgerust is met scherpe gifstekels op de rug en beter met rust gelaten kan worden.

Ik had er geen spijt van dat ik die middag ben gaan zwemmen, zulke mooie onderwater situaties met alle vissen en koralen! Er was daar veel vis te zien, bont van kleur en genoeg plaatsen om je als vis te verbergen. Ook hier ontbreken de Tridacna's niet, alle dezelfde soort, Tridacna maxima. U ziet hier dat de mantelrand de schelp geheel bedekt. Bij aanraking verdwijnt hij enigszins naar binnen en dat is goed te zien aan de witte schelpranden. Opvallend is dat de kleur van het weekdier zo variabel is.

Wij zijn inmidels al weer op weg in zuidelijke richting, richting Perth. Eerst wilde ik nog vóór het inpakken van de bus het lage water benutten, maar we zagen wel in dat er te veel tijd in zou gaan zitten en we hadden een lange weg te gaan, naar Coral Bay. Onderweg zagen we wat vissersscheepjes liggen en we sloegen een paadje in naar een dorpje. En daar lag dit behoorlijk lange steenrif en echt, we konden de verleiding niet weerstaan en renden er op af. Meteen begonnen we met stenen draaien, waar je dan verschillende kauri-soorten aantreft, het wemelt trouwens van allerlei dieren onder en op deze stenen, zoals chitons, Tonicia dilecta, of een slangster. Plotseling riep mijn vrouw: 'Kan je even deze steen vasthouden, dan kan ik die kauri's pakken!' Gelukkig had ik net op tijd in de gaten dat er op dezelfde steen, doodstil, een kleine steenvis zat, loerend met z'n kleine oogjes die bijna niet te zien zijn. Ook hier vonden we vele mooie schelpen, bv. Astraea pileola, A. solaris, Strombus urceus orrae en ook verschillende kauries. Hier een zee-appel die zich camoufleert door zich in te pakken met allerlei voorwerpen die hij op zijn weg tegenkomt.

Eindelijk arriveerden we in Coral Bay, zo'n 25 km van de hoofdweg af, een stofweg. Er is geen plaatsje bij, alleen twee campings met een kampwinkel voor de noodzakelijkste inkopen. Maar de temperatuur en het uitzicht vergoedden alles, we stonden nl. zo'n 40 m van het strand af, een heerlijk klimaat, een oase van rust. Op de achtergrond van de baai bevindt zich een rif, bestaande uit rotsen, ongeveer 5 km van het strand verwijderd. Wij hoorden de branding op deze rotsen slaan. De baai zelf was hierdoor erg kalm en was er van enige deining absoluut niets te merken. Duidelijk is op de stranden te zien waar zich koralen bevinden, als donkere vlekken in het water. Van de campingbeheerder hadden we vernomen dat wij de koralen konden bewonderen in een bootje met glazen bodem, speciaal voor dit doel gemaakt, en dat er dagelijks tochtjes mee boven het rif gemaakt worden. Vanzelfsprekend was er nog meer belangstelling voor en de mensen staan er voor in de rij.

Wat we daar toen zagen is ongelooflijk, zoveel soorten koraal met de meest fantastische kleuren en vormen. Het meest voorkomende was echter wel het gewei-koraal met de scherpe punten. Hier en daar is wat vis te zien, soms met een lichtblauwe vlek, als met een penseel aangebracht. Verder hersenkoralen, het is allemaal in overvloed aanwezig. In totaal heb ik vijf kleurenfilms onder water vol geschoten, die allemaal goed gelukt zijn. Ik heb een keuze moeten maken, anders zou de voordracht veel te lang worden! We laten het koraalrif achter ons, nagewuifd door de duizenden blauwe visjes. De schelpen die in Coral Bay door ons

verzameld werden zijn o.a. Conus dorreensis, perfecte exemplaren, Mitra scutulata, en ook weer kauries, Monetaria moneta, Erronea errones, tevens Conus sponsalis nanus.

Toch breekt ook hier de tijd van vertrek aan, hoewel wij er reeds een dag langer gebleven zijn dan wij gepland hadden. Ook hier treffen we aan weerszijden van de weg schitterende wilde bloemen aan. Toen wij zo'n 200 km hadden afgelegd, zagen we een bordje met de aanduiding 'Blow Holes, 50 Km'. Nou ja, dat kan er ook nog wel bij, en wij er op af. Zowaar een geasfalteerde weg, dat was voor ons een aanwijzing dat het een toeristische trekpleister zou zijn. Daar aangekomen zagen we wat dat inhield, 'Blow Holes'. De branding slaat met hoge golven tegen de kust aan. En omdat er gaten in het lavagesteente zitten, spuit deze branding met grote kracht door de gaten omhoog, gepaard gaand met een oorverdovend geraas. Een fascinerend gezicht, tientallen meters hoog, we hadden er geen spijt van dat we deze extra tocht hadden gemaakt. Ach, wat is nu 100 km in een land als Australië. Na een oponthoud van zo'n 1 1/2 uur vervolgen wij dan weer onze weg, richting Perth, waar we zonder tegenspoed en met veel schelpen aankwamen.

We hadden nu nog enkele weken tegoed en besloten onze tijd goed te besteden. Hier onze meest geliefde vindplaats, station 1, Point Peron, vlak bij Fremantle. Van de echte verzamelaars zijn altijd achterwerken goed zichtbaar, immer in gebukte houding. Er was op dit strandje heel wat te vinden, vooral veel klein spul. En als het tij gaat keren, de vloed komt opzetten, is het een lust om te zien hoe de Oliva's uit het zand kruipen op zoek naar voedsel. Een Oliva australis gebruikt een tweekleppige, Gomphina undulosa, als maal. Ook zagen we daar plotseling levende bulla's in het zand bewegen, Bulla quoyii. Het meest merkwaardige vond ik toch hoe deze dieren bemerken dat het getij keert, terwijl er nog lang geen water te bekennen is want zij bevinden zich nog steeds op het droge. In de aanspoellijn kon je trouwens ook hele interessante vondsten doen, zoals bv. deze Diodora jukesi, werkelijk fraaie kollektiestukken.

Gelukkig hadden we nog een volle week met de bus te gaan en hadden besloten om met onze oom en tante verder naar het zuiden te gaan, tot aan Albany. Onderweg stopten we natuurlijk bij alle interessante strandjes, zoals in de buurt van Cape Leeuwin, we konden de vuurtoren op de kaap zien staan. Hier heb ik ook Conus rutilus gevonden, samen met de kleurvorm smithii. Ook een komische ervaring: u weet misschien dat het schelpen zoeken op zulke strandjes 'aanstekelijk' werkt. Hier is onze tante op haar knieën, de schelpen worden in haar hoedje gedeponeerd. Ook de oom op de knieën voor malacologische wonderen. Australiërs, nieuwsgierig naar hetgeen deze goudzoeker aan het doen is, hadden nog nooit van schelpen verzamelen gehoord, doch even later, zij ook op de knieën en de vondsten in een hoedje. We hebben er nog lang om moeten lachten.

Bij Albany aangekomen ging ik meteen naar mijn oude vindplaats toe, station 3, Emu Pint in de Oyster harbour. De gehele baai valt daar bijna droog. Ik ging nu veel verder de baai in dan de vorige keer, terwijl je toch maar tot de enkels in het water loopt. Ik vond daar zulke geweldig mooie dingen. Ten eerste noem ik u Cassis fimbriata, werkelijk de mooiste exemplaren die ik ooit gezien heb. Fusinus australis, een endeem van W.-Australië. Arca trapezia, Chlamys asperrima, met begroeiing van sponzen. Mesopeplum anguineum, een perfect exemplaar en nieuw voor mij, en nog veel meer soorten. Het was voor mij een van de beste vindplaatsen en met tegenzin ging ik er weg. Mijn vrouw met de anderen hadden de handen vol aan station 46,

Middleton beach. In de aanspoelsellijn wemelde het van allerlei interessante dingen, o.a. Turris - Mitra - Cassis - Sinum - Natica. Dok zij konden naar hartelust verzamelen. Doch ... aan alle goede en leuke dingen komt een eind. Wij gingen terug naar Perth, de bus moest schoongemaakt en ingeleverd worden.

De terugtocht naar Nederland gereconfirmeerd en toen zijn wij opgestegen en nog even langs de kust gevlogen. De kangaroe, het embleem dat op onze bus geschilderd was en voor ons een symbool, het blauw van de eindeloze oceanen, het geel van de dorre hete zomer, het groene van de bloemenpracht en het voorjaarsgroen, het is een land waar je nooit uitgereisd komt en kangaroe's kunnen er enorme sprongen maken.